ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 116, Mayıs 2021, s. 167-186

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.50762>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
6.04.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
17.05.2021

Duygu MERT SUSEVER

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Öğrencisi
dygu_mrt@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim BALKUL

Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
hbalkul@sakarya.edu.tr

MÜLTECİLERE SUNULAN ÇEVİRİ ARAÇLARI VE WEB SİTELERİNİN İŞLEVSELLİĞİ ÜZERİNE BETİMLEYİCİ BİR ÇALIŞMA¹

Öz

Zorunlu göç kapsamında ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan bireylerin dil bariyerine takılması kaçınılmaz bir problemdir. Bu problemin çözümünde, çoğu zaman elverişsiz şartlardan dolayı doğrudan çevirmenlere ulaşamayan bireylerin teknoloji aracılığıyla bulundukları çevreye adapte olmaya çalışmaları da olası bir durumdur. Bu şartlar bazı çeviri araçları ve web sitelerinin toplum çevirmenliği bağlamında ele alınmasına zemin hazırlamıştır. Bu çalışmada toplum çevirmenliğinin tanımları ve alt alanlarının irdelenmesinden sonra, Türkiye’de ve dünyanın mülteci göçü alan diğer ülkelerinde dil bariyerine karşı mültecilere yönelik hazırlanmış olan çeviri araçlarının ve web sitelerinin tespitinin yapılması ve işlevselliklerinin betimlenmesi amaçlanmaktadır. Sağlık, hukuk, afet durumlarının yanı sıra barınma, sığınma gibi temel ihtiyaçlar doğrultusunda da şekillendiği görülen bu araçlar ve web siteleri, işlevsellikleri ve onları kullanan bireylerin konuya ilişkin yorumları çalışmanın temel araştırma konusunu oluşturmaktadır. Çalışma bütününde anlam bütünlüğü sağlamak adına zorunlu

¹ Bu çalışma, Duygu MERT SUSEVER tarafından Dr. Öğretim Üyesi Halil İbrahim BALKUL danışmanlığında hazırlanan “Mültecilere Yönelik Çeviri Web Siteleri ve Araçlarının İşlevselliği” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

sebeplerle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan tüm bireyler “mülteci” olarak adlandırılacaktır. Doküman inceleme yöntemi ve içerik analizinin kullanıldığı bu çalışma, alana ilişkin tavsiyeler sunarak son bulmaktadır.

Anahtar kelimeler: çeviri teknolojileri, çeviri araçları, toplum çevirmenliği, mülteciler, işlevsellik.

A DESCRIPTIVE STUDY ON THE FUNCTIONALITY OF TRANSLATION TOOLS AND WEBSITES PROVIDED TO REFUGEES

Abstract

It is an inevitable problem for the people who have to leave their countries as part of forced migration get stuck in the language barrier. In solving this problem, it is also possible that people who cannot reach translators / interpreters directly due to the inconvenient conditions try to adapt to the region where they are located through technology. These situations prepared the basis for some translation tools and websites to be included in community interpreting. After examining the definitions and sub-areas of community translation, it is aimed to identify translation tools and websites, and to describe their functionality in the present study. These programs and websites, which are observed to be shaped in accordance with health, law, disaster situations as well as basic needs such as housing and asylum, are the main subject of the study, together with their functionality and user comments related to the topic. In order to ensure meaning integrity in the study, all people who have to leave their countries for mandatory reasons will be called "refugees". The present study, which makes use of the document analysis method and content analysis, concludes with suggestions related to the field.

Keywords: translation technologies, translation tools, community interpreting, refugees, functionality

1. Giriş

Tarihte binlerce insan daha iyi koşullar için ülkelerini terk etmek zorunda kalmış ve kalmaya da devam etmektedir. Bu insanlar genellikle dillerini bilmedikleri ülkelerde hayat kurmaya çalışmak durumunda bırakılmışlardır. Bu süreçte, dil bilmeyen bireylerin yeni yerleşim yerlerinde sosyal hayatın her alanında zorlandıkları bir gerçektir. Genellikle düzensiz göç² kapsamında gerçekleştirilen bu hareketlilik nedeniyle, çoğu zaman doğrudan çevirmen talebinde de bulunmak pek mümkün olmamaktadır. Buradaki eksikliği tamamlamak adına artık hemen hemen her bireyin ulaşabilir olduğu internet erişimiyle çözüm bulunmaya çalışılmaktadır.

Yazılı veya ardıl biçimde internet üzerinden gerçekleşen çeviri eylemi mülteci ve çevirmen etkileşimini uzaktan sağlayarak düzensiz göç sebebiyle maddi ve manevi zorluk içerisinde olan bireylere anlık çözümler getirmektedir. Avustralya, İngiltere, Kanada, Amerika gibi sık göç alan diğer ülkelerde toplum çevirmenliğinin kurumsallaşması sebebiyle çalışmalar Türkiye’ye göre daha resmidir. Fakat bu çalışmada ana konu zorluklar sebebiyle ülkelerini bırakmak zorunda kalan ve maddi-manevi sebeplerle uzman kişiye ulaşamayan bireylerdir. Bu sebeple,

² Yabancıların yasadışı yollarla bir ülkeye girişini, ülkede kalışını, ülkeden çıkışını veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamasını kapsar.

meslekleşmenin gerçekleştiği ülkelerde de çeviri araçlarının ve web sitelerinin kullanımına başvurulduğu görülmektedir.

Bu amaçla mülteciler tarafından kullanıldığı tespit edilen çeviri programlarının ve web sitelerinin ülkemizde ve dünyadaki kullanımlarının genel bir çerçevede incelenmesi, bazı parametreler ışığında işlevselliklerinin irdelenmesine yönelik bir çalışma ortaya konulacaktır. Bu araçların irdelenmesi ve incelenmesiyle birlikte toplum çevirmeni ile mülteci birlikteliğine ve toplum çevirmenliği çalışmalarına gelişen günümüz şart ve koşullarında katkı sağlanmak amaçlanmaktadır.

Bilgisayarın insan yaşamına dâhil olmasıyla birlikte her alanda olduğu gibi çeviri alanında da teknolojinin getirdiği değişimler ve gelişmeler olmuştur. Kalem, kâğıt, ansiklopedi, daktilo gibi geleneksel araçlar yerini çeviri bellekleri, bilgisayar destekli çeviri araçları, terim sözlükler, çevrim içi sözlük ve çevrim içi çeviri programlarına bırakmaya başlamıştır. 1990'lı yılların ortalarından sonra internet erişimine artan ulaşım ile beraber kullanıcılara yönelik kolaylıklar sunulmuş, program ara yüzleri ve tasarımları daha işlevsel hale getirilmeye başlanmıştır. Büyük ve internet erişimi olmayan cihazlar yerini dizüstü, tablet ve bilgisayarla uyumlu işletim sistemlerine sahip akıllı cep telefonlarına bırakmıştır. Bu cihazlar çeviri faaliyetlerini mekân ve saat gözetmeksizin mümkün kılmaktadır. Farklı formatlarda, çok dilli ve anlık iletişim olanağını mümkün kılan çeviri araçları bu cihazların içerisinde kullanılabilir hale getirilmiştir. Bu araç ve programlar hem çevirmene hem de bulunduğu kültürün dilini bilmeyen bireylere kolaylıklar sağlamakta ve köprü görevi görmektedirler.

Çeviri alanının teknolojiden yararlanması ya da teknolojinin etkisi altında kalması akla sadece yazılı çeviri alanını getirmemelidir. Zira sadece yazılı çeviri değil, sözlü çeviri alanı da teknolojik gelişmelerden etkilenmiştir (Pöchhacker, 2004). Uzaktan görüşmelerin artmasıyla Skype, Windows Live Messenger, Ichat gibi uygulamalar kendini göstermeye başlamıştır. Uzaktan iletişime sesli ve görüntülü görüşme imkânı tanıyan bu uygulamalar çeviri ihtiyacını da doğurmuştur. Özellikle de artan göç ve ona bağlı olarak etkileşimi artan çok dillilik, uzaktan iletişimin yanı sıra sözlü çeviri imkânı da sunan araçların varlığını mümkün kılmıştır. Örneğin; Viyana Üniversitesi öğrencisi Ivona Brizar “Speech-to-Speech Translation Apps Ein kritischer Vergleich” adlı yüksek lisans tezinde, üç farklı sözlü çeviri uygulamasını (Jibbigo Translator, VoiceTra4U ve Say Hi Translate) sistemsel olarak karşılaştırarak, telefonda sözlü çeviri uygulamaları araştırma sahasını incelemiştir (Brizar, 2014). Başka bir örnek ise, Balkul (2018) tarafından Suriyeli mülteci krizine yönelik ortaya konulan bazı çeviri araçlarının karşılaştırmalı analizinin yapıldığı “A Comparative Analysis of Translation / Interpreting Tools Developed for Syrian Refugee Crisis” adlı çalışmadır. Bahsi geçen çalışmalar, bu araştırmaya zemin hazırlamış ve araştırmanın şekillenmesinde önemli kaynak olmuşlardır. Bu çalışmada farklı olarak daha fazla araca ulaşılmaya çalışılmış, güncel özellikleri sunulmuş ve yanı sıra kullanıcı yorumları da dâhil edilmiştir. Ayrıca telefon uygulaması olmamasına karşın web siteleri üzerinden mültecilere yönelik gönüllü olarak çeviri desteği veren kuruluşlar ve kullanıcı yorumları da incelenmiştir. Somut verilerin de bulunduğu kullanıcı yorumları ile bazı parametreler doğrultusunda işlevselliklerine yönelik bir çalışmayla alana katkı sağlanmak amaçlanmıştır.

Bu bağlamda, giriş bölümü sonrasında ikinci bölümde, araştırmaya temel dayanak oluşturan toplum çevirmenliği alanının Türkiye’deki ve diğer ülkelerdeki tanımı, durumu ve içeriğine genel bir bakış açısıyla değinilecektir. Daha sonra toplum çevirmenliği alanına etki eden bazı

çeviri araçları ve web siteleri ele alınacaktır. Tespit edilen veriler ve kullanıcı yorumları belli parametreler ışığında işlevsellik açısından incelenecek ve çalışma sonuç bölümü ile tamamlanacaktır.

Araştırmanın evrenini bu araçlara ihtiyaç duyan mülteciler oluşturmaktadır. Makale araştırma alanı ülkelerinden başka ülkelere göç etmek durumundaki tüm bireyleri kapsamaktadır. Statü tanımlarının ülkelerdeki farklılığı sebebiyle zorunlu hallerde (savaş, iç çatışma, ekonomik, siyasi kriz vs.) dilini bilmedikleri ülkelere gitmek zorunda kalan bireylere makale bütününde “mülteci”³ kavramı ile karşılık verilecektir.

Araştırmanın amacı; içerik analizi ve betimleme tarama modeli ile toplum çevirmenliği alanında karşımıza çıkan çeviri araçlarını, web sitelerini, kullanıcı yorumlarını incelemek, açıklamak ve alana ilişkin bir üst bakış sunmaktır. Kaynak taramalarında YÖK Tez Merkezi, Dergipark, Academia.edu, Google Akademik, sosyalarastirmalar.com, Çeviribilim alanında hizmet veren dergi siteleri, üniversite yayınları, konu ile ilgili haber siteleri, çeviri programlarının siteleri, App store ve Google Play üzerinden indirme olanağı sağlayan uygulama içerikleri incelenmiştir. Tarama Türkçe, İngilizce ve Almanca dillerinde anahtar sözcükler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda mülteciler için tasarlanan ilgili çeviri web siteleri ve uygulamalarından elde edilen veriler ise, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

2. Toplum Çevirmenliği

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsan hareketliliği küreselleşmeyle birlikte artmış ve artmaya da devam etmektedir. Siyasi, ekonomik veya sosyal sebeplerle gerçekleştirilen bu hareketlilik kültürleri ve kültürün en önemli öğelerinden olan dili etkilemiştir. Göç ile birlikte birbirinden farklı ulusal kimliklere sahip olan bireyler aynı ortamda yaşamlarını paylaşmak durumunda kalmışlardır. Bunun sonucu olarak karşımıza çeviri eylemi çıkmaktadır. Çeviri, farklı kültürleri aynı köprüde buluşturan bir olgu olmuştur. Tarih boyunca farklı şekillerde kendine yer edinen ve tanımlanan çeviri olgusu günümüzde toplumsal sorunları çözmede büyük rol üstlenmektedir. Göç alan ülkelerde yaşanan iletişim problemleri toplum çevirmenliği alanını beraberinde getirmiştir.

Türkiye coğrafi konumu itibarıyla göç hareketliliğini yoğun yaşayan konumlardan biridir. Özellikle sınır ve çevre ülkelerde yaşanan iç savaş nedeniyle transit bir konum olmaktan çıkıp hedef ülke konumuna gelmiştir. Bunun sonucu olarak kamu dairelerinde, hastanelerde, adliyelerde, sosyal yaşamın işlediği her konumda çeviriye ve çevirmene duyulan talep artmıştır. Bu yoğun göç dalgası ve dil sorunu toplum çevirmenliği ihtiyacını önemli ölçüde artırmıştır.

İngilizceden dilimize “toplum çevirmenliği” veya “toplum tercümanlığı” olarak aktarılan adlandırmaları bulunan bu alanın afette rehber çevirmenlik (ARÇ), sağlık çevirmenliği, mahkeme çevirmenliği, spor çevirmenliği, işaret dili çevirmenliği⁴ gibi alt alanlara ayrıldığı gözlemlenmektedir. Ülkemizde henüz bu alanda tamamıyla kurumsallaşma ve meslekleşme gerçekleşmediği için süreçte dil bilen bireyler görev alabilmektedir. Fakat bu konuyla ilgili düzenlemeler ve çalışmalar yürütülmektedir. Bu konuda Kurultay şu şekilde görüş

³ 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin 1A maddesinin Mültecilerin Statüsüne istinaden, mülteci: “ırkı, dini, uyruğu, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve o ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut uyruğu yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu zulüm korkusu nedeniyle dönmek istemeyen kişilerdir.”

⁴ Sign Language Interpreting.

belirtmektedir: “Üniversitelerin Lisans ve Lisansüstü ders programları günün koşulları doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir. Jeopolitik konumu açısından tarihsel süreç içerisinde göç hareketlerinden en çok etkilenen ülke Türkiye, diğer gelişmiş ülkeler örnek alınarak toplum çevirmenliği ile ilgili eğitim ve akreditasyon standartlarının konulması ve farklı dil gruplarının devlet hizmetlerine erişimi ve sosyal sistemin işleyişi düzenlenmelidir” (Kurultay, 2012:84).

Ülkemizde toplum çevirmenliği çalışmasının ilk somut örneği 1999 depreminden sonra başlatılan proje olmuştur. Afette Rehber Çevirmenlik⁵, Türkiye’de 1999 depremlerinden sonra, şimdiki adıyla İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Bölümü’nün girişimi ile Çeviri Derneği ve İstanbul Sivil Savunma Müdürlüğü arasında imzalanmış bulunan protokol gereği başlatılan ve daha sonra Ankara, İzmir ve Çanakkale ayağı oluşturulan bir projedir. Afette Rehber Çevirmen Projesi’nde, afet durumunda yurdumuza gelecek yabancı kurtarma ekiplerine yurt çapında gönüllü hizmet verebilecek olan çevirmenlerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hizmeti verecek çevirmenlerin içinde bulunacakları özel koşullardan dolayı, bir sözlü çevirmenin niteliklerine ek olarak başka beceri ve nitelikleri de edinmeleri gerekmektedir (Bulut & Kurultay 2001).

Ülkemizde aslında en çok ihtiyaç duyulduğu tespit edilen ve çalışmaların yoğun olarak yapıldığı alt alan sağlık hizmetleri alanıdır. Sağlık çevirmenlerine hastanelerde ve sağlık merkezlerinde ihtiyaç duyulmakla birlikte; aniden gerçekleşen kazalarda, turistik yerlerde, mültecilerin yoğunlukta olduğu çadır kentlerde de çoğunlukla ihtiyaç ve talep bulunmaktadır. Bu noktada Slapp, toplum çevirmenliği tanımında turistleri de toplum çevirmenliği kapsamında hizmet alan potansiyel müşteri olarak görmektedir: “Toplum çevirmenliği göçmen, mülteci, konuk işçi ve de turistlerle ülkenin sağlık ve kamu hizmetleri alanındaki kamu kuruluşlarında çalışan uzman kişiler arasında aniden gelişen görüşmelerin çevrilmesi olarak tanımlanabilir” (Slapp, 2004: 12).⁶

Toplum çevirmenliği hizmet alanlarından bir diğeri ise, mahkeme çevirmenliğidir. Türkiye’de ilk kez Hacettepe Üniversitesi bu alanda eğitim vermeye başlamış ve bu üniversitenin Mütercim-Tercümanlık bölümünün eğitim programında mahkeme çevirmenliği dersleri, toplum çevirmenliği sözlü çeviri kapsamında yer almıştır.

Türkiye’de 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 137’inci maddesinin ikinci bendine göre, Mahkeme Çevirmenliği şu şekilde tanımlanmıştır: “135. Maddeye göre verilen karar gereğince tutulan kayıtlar, Cumhuriyet Savcılığınca görevlendirilen kişiler tarafından çözülerek metin hâline getirilir. Yabancı dildeki kayıtlar, tercüman aracılığı ile Türkçeye çevrilir.” maddesi gereği, mahkemeler tercümanlara başvurmaktadır. Aynı yönetmelikte tercüman bulundurulması gereken durumlar da ayrıca listelenmiştir.

Hâkimler bilirkişi listelerinde bulunan yeminli tercümanlara veya kendilerinin seçtikleri diğer yeminli tercümanlara başvurmaktadır. Örneğin Ankara adliyesinde tercüme bürosu bulunmaktadır. Hâkimler tercüman gerektiğinde bu büroya da başvurmaktadır. Ancak tercüman bulunamadığı zamanlarda aranan dili bilen kâtip vs. tercüman olarak kullanılabilir. Zaman zaman bazı çevirileri (karşı tarafa bir karar vs. çevirisinin gönderilmesi gerektiği durumunda) avukat bir yeminli tercüme bürosuna yaptırabilmekte ve bu çeviri mahkemelerce kabul edilebilmektedir. Tercümanlarda herhangi bir mahkeme tercümanlığı veya hukuk

⁵ Interpreter- in- Aid at Disasters.

⁶ „Community Interpreting kann als das Dolmetschen spontaner Gespräche zwischen Menschen (Einwanderer, Aussiedler, Gastarbeiter, Flüchtlinge aber auch Touristen) und Angestellten (Fachpersonal) öffentlicher Einrichtungen der medizinischen und sozialen Bereiche eines Aufnahmelandes definiert werden“.

tercümanlığı gibi uzmanlık aranmamaktadır.⁷ Fakat bununla ilgili çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Mesleki Yeterlilik Kurumu sınav yönetmeliğinde sınav alanlarına 2018 yılında adli bilirkişilik bağlamında ardıl çeviri (Adalet Bakanlığı bünyesindeki adli süreçlerde, mahkemelerde adli tercümanlık/tercüme bilirkişiliği) dâhil etmiştir.

Toplum çevirmenliği kapsamında yürütülen diğer bir alt alan ise, işaret dili çevirmenliği alanıdır. 6100 sayılı Hukuk Muhakemesi Kanunu’nun 263. maddesinin ikinci bendine göre, mahkeme çevirmenliği içerisinde şu şekilde yer almıştır: “Tanık, sağır ve dilsiz olup okuma ve yazmayı biliyorsa, sorular kendisine yazılı olarak bildirilir ve cevapları yazdırılır; okuma ve yazma bilmediği takdirde, hâkim, kendisini işaret dilinden anlayan bilirkişi yardımıyla dinler.”

Ülkemizde 4/B sözleşmeli işaret dili personeli (tercümanı) olma olanağı bulunmaktadır. Bunun için yükseköğrenim kurumlarının en az ön lisans düzeyinde işaret dili eğitimi veren bölümlerinin birinden mezun olmak veya en az ön lisans mezunu olup tercümanlık yapacak seviyede işaret dilini bildiğini gösteren en az 200 saatlik Milli Eğitim Bakanlığı onaylı belge veya sertifikaya sahip olmak gerekmektedir. Ayrıca Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde Türk İşaret Dili ve Sağır Çalışmaları Anabilim Dalı içerisinde “Türk İşaret Dili Tercümanlığı Tezli ve Tezsiz Yüksek Lisans Programları” ile “Türk İşaret Dili Doktora Programı”nın dahil edilmesi de Türkiye’de bu alanda kapsamlı çalışmaların yürütüldüğünün göstergesidir.

Toplum çevirisi alanında kendine yer edinen ve ihtiyaç duyulan bir diğer alan spor çevirisidir. Spor çevirmenleri için ülkemizde profesyonel bir dernek bulunmamaktadır. Dil bilen ve spor terminolojisine hâkim olan bireyler bu mesleği icra edebilmektedir. Uyanık’a (2015:22) göre “Spor çevirmenliği, spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında bir takım, antrenör ya da bir oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardıl çeviri hizmetidir. Sözlü çeviri türleri arasında spor çevirmenliğinin kendisine bulduğu yerin tanımlanmasına ihtiyaç vardır. Spor çevirmeni bir nevi refakat (eşlik)⁸ çevirmenidir”.

Türkiye’nin yanı sıra; mülteci göçü yoğun olan diğer ülkeler arasında Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Almanya, İsveç, İngiltere, Kanada yer almaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından yürütülen bir araştırmanın bulguları, düzensiz göçmen ve göçmen adaylarının büyük çoğunluğunun geleceğini gelişmiş ülkelerin konumlandığı Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya kıtalarında kurmak istediğini ortaya koymuştur (OECD, 2010).⁹

Bu kapsamda göç hareketinin yoğun olduğu bu ülkelerde toplum çevirmenliği çalışmalarının da doğru orantılı olarak yoğun olduğunu söylemek mümkündür. Bu ülkelerin başında nüfusu anadili farklı bireylerden oluşan Avustralya’yı saymak yanlış olmayacaktır. Avustralya’da “community interpreting” adlandırmasının yanı sıra “dialogue interpreting¹⁰” ve “three cornered interpreting”¹¹ adlandırmalarıyla da karşımıza çıkan toplum çevirmenliği çalışmaları önemli bir konumdur. Dil bilmeyen bireylerin topluma entegre olabilmeleri için çevirmenlere her alanda ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple çeviri hizmetlerine oldukça önem verilmekte ve bunun sonucunda kurumsallaşmanın gerçekleştiği görülmektedir. Çevirmenlerin Avustralya

⁷ Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği, Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, Araştırma Raporu, Ağustos 2015.

⁸ Liaison Interpreting

⁹ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı.

¹⁰ Diyalog çevirisi.

¹¹ Üç taraflı çevirmenlik.

Tercümanlar ve Mütercimler Ulusal Akreditasyon Kurumu'ndan (NAATI¹²) sertifika almaları gerekmektedir.

Amerika'da da Avustralya'da olduğu gibi çevirmenlik için sınavlar mevcuttur. Federal mahkeme tercüman sertifikasyon sınavları (the federal court interpreter certification examination) ile mahkemelerde tercümanlık yapılabilmektedir. Mahkeme alanında olduğu gibi tıp alanında da tercümanlık için yazılı ve sözlü sınavlara girip sertifika almak gerekmektedir.

İngiltere'de ise, "ad hoc"¹³ ve "public service interpreting"¹⁴ olarak adlandırmaları bulunan toplum çevirmenliği alanında çalışabilmek için Avustralya ve Amerika'da olduğu gibi diploma veya sertifika sahibi olmak gerekmektedir (CIOL Qualifications Level 6 Diploma in Public Service Interpreting). "Ad hoc" yani bir defaya mahsus gerçekleştirilen çevirilerin genelde sağlık alanında gerçekleşmekte olduğu ve aile üyelerinden veya tanıdık dil bilen bireylerden yararlanıldığı görülmektedir. Fakat sağlık alanında risk doğuran sonuçlara sebebiyet verdiği için kamu hizmetleri çevirisinde olduğu gibi bu alanda da meslekleşmeye gidilmekte ve yasalarla bu durumun önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Toplum çevirmenliği hukuk, kamu, sağlık ve resmi daire gibi birçok alanda çeviri faaliyetini kapsayabilir. Bu alanlar yine bir takım alt alanlara ayrılabilir: "medical interpreting", "mental health interpreting", "medical-legal interpreting", Avusturya'da kullanılan "Kommunaldolmetschen" in karşılığı kamu hizmetleri çevirisidir ve sağlık/ kamu hizmetlerinde görüşme çevirisi anlamını karşılamaktadır (Gesprächsdolmetschen im medizinischen und sozialen Bereich). Almanca konuşulan ülkelerde kullanılan "Community Interpreting" kavramı kamu ve sağlık hizmetleriyle sınırlanmıştır (Akt: Turan; Alloui 2005: 23-24). Ayrıca Kuzey Amerika ve Avusturya'da mahkeme çevirmenliği toplum çevirmenliğinden bağımsız bir tür olarak "Court Interpreting" ve "Gerichtsdolmetscher" isimleriyle kullanılmaktadır.

Görüldüğü üzere, toplum çevirmenliği çevirinin yapılış şekline, ortamına ve bağlamına göre ülkelerde hatta eyaletlerde farklılık gösterebilmektedir. Sınırları belirlemek ve alanı kesin bir biçimde tanımlamak mümkün olmamakla beraber, başka bir bilimsel çalışmada alan kapsamlı olarak ele alınabilecek konu dâhilindedir.

3. Mültecilere Sunulan Çeviri Araçları ve Web Siteleri

3.1. Mültecilere Sunulan Çeviri Araçları

Geçmişten günümüze milyonlarca insan savaş, çatışma ve ekonomik baskı gibi birçok zorunlu sebeplerle ülkelerini ani bir şekilde bırakarak başka toplumlarda kendilerine hayat kurmaya çalışmışlardır. Bu bireyler çoğu zaman daha güvenli olduklarını düşündükleri ülkelere o ülkenin dilini öğrenmeden gitmektedirler. Bu süreçte bazı haklar çerçevesinde yasaların gerektirdiği şekilde kurumlar mültecilere çeviri desteği sağlamaktadır. Fakat düzensiz göç kapsamında kendilerine yer bulmaya çalışan bireyler, bu süreçte daha çok asgari düzeyde dil bilen herhangi birinden veya çeviri teknolojilerinden yararlanmaktadırlar. Ayrıca günlük yaşantısında uzmana başvuramayan bireylerin de çeviri gereksinimlerinde çeviri araçları yardımıyla iletişim sürecini yönettikleri görülmektedir. Bu araçlar ve web siteleri vasıtasıyla, kimisi bilgisayar ve tablet üzerinden kimisi ise telefon üzerinden uygulamalarla çeviri gereksinimini sağlamaktadır.

¹² National Accreditation Authority for Translators and Interpreters.

¹³ Geçici ya da bir defaya mahsus çevirmenlik.

¹⁴ Kamu hizmetleri çevirmenliği.

2017'de Suriyeli mülteci krizine ve ABD Mülteci ve Seyahat Yasağı'na yanıt olarak kurulduğu ifade edilen Tarjimly çeviri aracı, Arapça'da "benim için tercüme" anlamına gelmektedir. Site incelendiğinde ekip ve yönetim kurulu üyelerinin eski mülteciler ve göçmenlerden oluştuğu görülmektedir. Bu çeviri aracında iki farklı seçenek mevcuttur. İlkinde gündelik hayatta karşılaştıkları çeviri ihtiyacı için akıllı telefonlardaki uygulama ile sistem üzerinde müsait olan çevirmenlerden yardım istemesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede sistemde çevrimiçi olan çevirmen canlı olarak mülteciler için karşısındaki kişilerle iletişime geçip ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İkinci seçenekte ise, kullanıcılar karşılaştıkları yabancı dildeki yazıları mesajla veya fotoğrafını çekerek çevirmenlere yollamakta ve sistemdeki çevirmenler metinleri tercüme edip kullanıcılara iletmektedirler. Sistemde güvenlik önlemi için çevirmenlerin sadece adı paylaşılmaktadır. Mobil uygulamaları hem IOS hem de App Store üzerinden indirilebilmekte olup, İngilizce olarak tasarlanan site üzerinden de çevirmen/tercüman veya mülteci olarak kayıt yaptırılabilir.¹⁵

Translators without Borders¹⁶, Mercy Corps¹⁷, ThoughtWorks¹⁸ & UNHCR¹⁹ iş birliği ile insani yardım müdahaleleri için tasarlanan diğer bir uygulama ise, "Translation Cards" adlı uygulamadır. Google Play Store üzerinden indirme olanağı sağlayan bu uygulama çevrimdışı olarak kullanılabilme özelliği de içermektedir. Uygulama kullanıcıların basit sesli ve görsel flash kartlar oluşturmalarına ve bunları kullanmalarına olanak tanır, böylece mülteciler kendi dillerinde yüksek sesle konuşulan önceden çevrilmiş bir ifadeyi duyabilmektedirler. Bu kartların oluşturulma sürecinde kamptaki ve zorluk içerisindeki mültecilerle iletişim kurulduğu ve onların ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulduğu belirtilmiştir. Bu nedenle sağlık, hukuk, günlük konuşma dâhil birçok alanı ve dili barındırmaktadır. Ayrıca herhangi bir kuruluşun kendi özel alanına hitap eden bir deste kart oluşturarak desteklemesine olanak tanımaktadır.²⁰

Diğer bir uygulama Almanya merkezli "Alles klar by Memorando" adlı çeviri aracıdır. Bu aracın misyonu, Almanya'daki 800.000'den fazla mülteci ile Almanca konuşan kullanıcıları birbirlerine bağlamak olarak belirtilmiştir. Ücretsiz olan bu android uygulama ile doğrudan mülteci ve çevirmen iletişimi sağlanmaktadır. Kişi seçme özelliği ile dijital bağlantı kurulmakta, yüz yüze görüşülebilmekte veya çeviri için belge gönderilebilmektedir. Banka hesabı açma, mektupları anlama, Schufa²¹ kaydı, bürokratik prosedürlere yardımcı olma gibi konular başvuru çeviri destek konularındandır.

"Universal Doctor Speaker" çeviri aracı ise, hastaların ve sağlık görevlilerinin aynı dili konuşmadığında iletişim kurmasını sağlayan bir tıbbi çeviri uygulamasıdır. 13 dilde doktor / hasta etkileşimi için 169 olası dil kombinasyonu mevcuttur. Ortak bir dili paylaşmayan hastalar ve sağlık görevlileri arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için seslerle 17 dile çevrilmiş anahtar tıbbi ifade bulunan çok dilli bir uygulamadır. Sesli doğrulanmış tıbbi tercüme anadili İngilizce olan kişilerle birlikte 500'den fazla yaygın olarak kullanılan tıbbi ifade şeklinde hazırlanmıştır. Bu içeriklerin çeşitli tıp uzmanları, profesyonel dilbilimciler ve çevirmenler ve

¹⁵ www.tarjimly.org (Erişim Tarihi: 24.03.2021)

¹⁶ Sınır Tanımayan Çevirmenler, kar amacı gütmeyen insani kuruluşlar için hayır amaçlı çeviri hizmetleri sağlamak için kurulmuş kar amacı gütmeyen bir organizasyondur.

¹⁷ Mercy Corps, insani yardım kuruluşudur.

¹⁸ ThoughtWorks, 15 ülkede 42 ofisi bulunan, özel sektöre ait, küresel bir teknoloji şirkettir.

¹⁹ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu, mültecileri korumak amacıyla yapılan uluslararası hareketleri düzenlemek, onlara liderlik etmek ve dünya çapındaki mülteci sorunlarını çözmekle yetkilendirilmiştir.

²⁰ <http://translation-cards.com/> (Erişim Tarihi: 24.03.2021)

²¹ Schufa Holding AG alacaklılar tarafından desteklenen bir Alman özel kredi bürosudur.

farklı tıp dernekleri tarafından dikkatle incelendiği belirtilmiştir. Universal Doctor Speaker Web ile aynı veri tabanından oluşturulmuştur. Mobil uygulama hem iOS (iPhone ve iPad) hem de Android (akıllı telefon ve tablet) platformlarında kullanılabilmektedir. İndirildikten sonra, tüm çeviriler ve sesler çevrimdışı kullanım için uygundur. Ayrıca uygulamayı kullanmak için WIFI veya veri bağlantısına gerek yoktur.

“Universal Doctor Speaker”ın özel versiyonu olarak geliştirilen diğer uygulama “Refugeespeaker” adlı tıbbi çeviri uygulamasıdır. Bu uygulama, sağlık görevlileri ve mültecilerin dil engelleri arasında iletişim kurmalarına yardımcı olmak için tasarlanmış ücretsiz bir tıbbi çevirmen uygulamasıdır. iPhone, iPad ve iPod touch ile uyumludur. Çeviri desteği verilen diller Almanca, Arapça, Fransızca, Somali Dili, İngilizce ve İtalyanca’dır.²²

Sağlık görevlileri ve mülteciler arasında iletişim için tasarlanan diğer uygulama Almanya merkezli Luxx Yarns GmbH²³ tarafından oluşturulmuş “Refuchat” adlı çeviri aracıdır. Bu uygulama esas olarak mültecilerin kendilerine değil, mültecilerle çalışan ancak dillerini konuşmayan yardımcılara ve sağlık görevlilerine yöneliktir. Uygulama hem çeviri hem de sıklıkla kullanılan kalıpların çevirilerinin olduğu bölümlerden oluşmaktadır. Çeviri yaparken hem ses hem yazı kullanılabilmektedir. Almanca metinler Almanca konuşan, Arapça metinler Arapça konuşan bir gönüllü tarafından okunmaktadır. Ayrıca metinlerin çevirisi için bilgisayar tabanlı çeviri programı (Google Translate) kullanma özelliği de içermektedir.

Diğer çeviri aracı “We Talk” adı verilen Young Guru Academy (YGA)²⁴ tarafından Türkiyeli ve Suriyeli YGA gönüllülerinin akıllı telefonlar için birlikte geliştirdiği mobil çeviri aracıdır. Uygulamanın “Suriyeliler için değil, Suriyeliler ile birlikte” sloganıyla 100’ün üzerinde Suriyeli genç ile 6 ay boyunca Gaziantep’e giderek ev ve kamp ziyaretlerinde mülteciler ile görüşüldüğü ve bu ziyaretlerde mültecilerin sosyal hayattaki gereksinimlerine dair bilgi toplanarak oluşturulduğu vurgulanmaktadır. Akıllı telefonlara yüklenen tercüme uygulaması sesli ve yazılı mesajları Türkçe-Arapça dillerine çevirerek tarafların anlaşmasını ve sohbet etmesini mümkün kılmaktadır.

Bir diğer uygulama “Speakfree” adlı anonim sohbet uygulamasıdır. Mülteciler ve çevirmen/tercüman ile temasa geçmek için oluşturulan bu uygulamada kimseyi tanımadan, bulunulan yerin 1 kilometre, 10 kilometre veya 100 kilometre yarıçapında sorularla çeviri desteği alınabilmektedir. Bu uygulamada İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Arapça, Urduca, Dari ve Tigrinya dillerinde destek verilmektedir.²⁵

Mültecilere kendilerine yardım eden insanlarla iletişim kurmalarında yardımcı olan diğer uygulama “ICOON for refugees” adlı uygulamadır. 1,200 sembol ve fotoğraf içeren sözel olmayan, evrensel bir dil kılavuzu şeklinde tasarlanmıştır. Uygulamada giyim, hijyen, sağlık, para, konaklama, yetkililer, seyahat, ölçümler, insanlar, gıda başlıklarında sunulan fotoğraflar bulunmaktadır. Mülteciler için ücretsiz olarak German Red Cross²⁶ gibi yardım kuruluşları ile iş

²² <https://www.universaldocor.com/> (Erişim Tarihi: 24.03.2021)

²³ “Sınırlı sorumluluğa sahip şirket” anlamına gelen “Gesellschaft mit beschränkter Haftung”, Almanya, Avusturya, İsviçre ve Lihtenştayn’da çok yaygın olan bir tüzel kişilik türüdür.

²⁴ Young Guru Academy, 2000 yılında Türkiye’de kurulan, kar amacı gütmeyen uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur.

²⁵ <http://appsforrefugees.com/speakfree/> (Erişim Tarihi: 23.03.2021)

²⁶ Alman Kızılhaçı veya DRK, Almanya’daki ulusal Kızılhaç Derneği’dir.

birliği içinde hem kitap hem de uygulama şeklinde tasarlanmıştır. Bu uygulama doğrudan çeviri aracı değildir.²⁷

Mültecilere gönüllüler ile çeviri desteği sağlayan diğer uygulama “Translator pool” adlı uygulamadır. Gönüllüler arasında öğrenciler, çevirmenler ve akademisyenler bulunmaktadır. İlk adım olarak mülteci, talep edilen tüm ek bilgilerle (adres, ana dil vb.) sisteme talep göndermektedir. Bu talep çevirmen grubuna otomatik olarak mesaj şeklinde iletilmektedir. Çevirmen grubu seçiminde, ikamet yeri, uygunluk veya cinsiyet (sağlık sorunları vs.) gibi kriterlere bakılmaktadır. Bir çevirmen isteği kabul ettiğinde, diğer çevirmenlere uygulama tarafından bildirilmekte ve eylemin tamamlandığı gösterilmektedir. Mülteci, talebi çevirmen tarafından kabul edildiğinde bir bildirim mesajı almaktadır. Daha sonra mültecinin de bir sohbet kutusu aracılığıyla uygulama üzerinden bunu onaylaması istenmektedir. İngilizce, Almanca, Dari, Kürtçe ve Arapça dillerinde alınan bu çeviri desteği yanı sıra mültecilerin arayabileceği bir danışmanlık hizmeti de mevcuttur. Bununla mültecilere çeşitli günlük yaşam konuları ile ilgili uzmanlar sağlanabilmekte ve tavsiyeler sunulmaktadır. Mülteci ihtiyaçlarının ve sorularının uzmanla bağlantısı, cevaplar ve tavsiyeler yerel yetkililer ve sivil toplum kuruluşları ile koordineli olarak yapılmaktadır.

Çalışmanın içerisine dâhil edilmek istenen bir diğer araç ise, “Google Çeviri” dir. Bu çeviri aracı doğrudan mülteciler için tasarlanmamıştır fakat ilave edilen ve geliştirilen sürümlerinde mültecilerin iletişim problemlerine yönelik adımlar atılmaktadır. Örneğin; Google Çeviri anında görsel çeviri için 28. dil olarak Arapçayı eklemiştir, basılı metinlerin ve işaretlerin İngilizce veya Almancadan Arapçaya anında çevrimdışı çevirisi mümkün hale gelmiştir. Ayrıca yazılı çeviri özelliği, 52’si çevrimdışı çalışmaya devam eden 103 farklı dili desteklemektedir.

3.2. Mültecilere Sunulan Çeviri Web Siteleri

Gelişen teknoloji aracılığıyla mültecilerin sorunlarını en aza indirmek amacıyla çeşitli web siteleri kurulmuştur. Bu web sitelerinin sağlık, hukuk, eğitim, yasal süreç etrafında farklı dil çiftlerinde şekillendikleri görülmektedir. Yalnızca çeviri hizmeti vermek için kurulmayan bu siteler aslında iletişimi sağlamak ve sorunlara çözüm bulmak adına iletişim ve çeviri konusunda köprü görevi görmektedirler.

Translators without Borders (TWB)²⁸ , insani yardım ve kalkınma ajansları ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için küresel ölçekte dil ve çeviri desteği sunan, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. “Sınır Tanımayan Çevirmenler” olarak dilimize aktarılan bu yardım kuruluşu, profesyonel ve gönüllü çevirmenleri çevrimiçi çeviri ara yüzünde bir araya getirip yöneterek bilginin bir dilden diğerine aktarılmasına yardımcı olmaktadır.

Bu kuruluşun görevleri arasında; krizden etkilenen ülkelerin dillerinde çevirmen ve tercümanların eğitimi, krizler oluşmadan önce kritik mesajların uygun dillere çevrilmesi ve açık bir şekilde yayılması, çoğunlukla diasporada bulunan ve acil yardım sağlayabilecek eğitimli çevirmenlerden oluşan ağlar kurmak, anahtar terimlerin tutarlı çevirisini desteklemek için ücretsiz olarak indirilebilen çok dilli sözlük uygulamaları geliştirme, acil durum müdahalesi için makine çevirisi ve diğer dil teknolojisi araçlarının kullanımını ve geliştirilmesini teşvik etmek, krizden etkilenen insanların konuştuğu ve anladığı diller hakkında veri toplamak ve yaymak için başkalarıyla birlikte çalışmak gibi maddeler sıralanmaktadır.

²⁷ <http://iconforrefugees.com/> (Erişim Tarihi: 24.03.2021)

²⁸ <https://translatorswithoutborders.org/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)

Mülteci krizine yönelik diğer bir web sitesi ise, UNHCR BM Mülteci Örgütü'dür.²⁹ Site 73 ülke ve bölgede, her bölgenin kullanılan dili ile sunulmaktadır. Yardım ettiği kişiler arasında mülteciler, vatansız kişiler, kendi ülkeleri içinde yerinden edilmiş olanlar ve sığınmacılar bulunmaktadır. Koruma, barınak, sağlık ve eğitim alanlarındaki çalışmaları sitesinde öne çıkmaktadır.

UNHCR, ilgi alanındaki kişileri hakları, yükümlülükleri ve Türkiye'de onlara sunulan hizmetler konusunda bilgilendirmek amacıyla çeşitli iletişim kanalları ve araçları kullanmaktadır. Kapsam dâhilinde ihtiyaç sahibi bireyler UNHCR ve ortaklarına müracaat ederek koruma alanındaki sorunları dile getirebilmekte, hukuki süreçler ve dosyalarının durumu gibi farklı konularda bilgi ve tavsiye isteyebilmektedirler. Örneğin, Arapça ve Farsça dillerinde hizmet veren tercüme hattı ile barolara adli yardım başvurusu yapmak isteyen sığınmacı, mülteci ve geçici koruma altındaki kişilerin başvuru işlemleri, avukat ve müvekkil görüşmeleri kolaylaştırılmaktadır. Ayrıca farklı dillerde rehberlik, takip ve yönlendirme hizmetlerinin olduğu danışma hattı da bulunmaktadır. 34 operatörün görev yaptığı danışma hattında mültecilerin ve sığınmacıların hakları, yükümlülükleri, sunulan hizmetler ve ilgili süreçlerle ilgili bilgi almak mümkündür. Mülteciler ve sığınmacılar tarafından sorulan soruları gerçek zamanlı olarak yanıtlayan etkileşimli bir sohbet robotunu içerisinde barındıran telefon uygulaması da bulunmaktadır. Ayrıca, IOS ve Android telefonlar üzerinden ücretsiz indirme olanağı bulunmaktadır.

Diğer web sitesi dilimize “Birleşmiş Milletler Gönüllüleri” olarak aktarılan “UN Volunteers” adlı sitedir³⁰. Almanya Bonn merkezli olan kuruluş, çevrimiçi gönüllüler aracılığıyla dünyanın herhangi bir yerinde bilgisayar, tablet veya cep telefonundan çalışan geliştirme organizasyonlarının çalışmalarına doğrudan katkıda bulunmaktadır. Site içerisinde çevrimiçi gönüllülük alanında gönüllü olarak çalışmak ve yardım etmek üzere pek çok alan vardır. Teknoloji başlığı altında web siteleri geliştirme, proje geliştirme ve yönetimi başlığı altında sosyal medya kanalları üzerinden desteklerin sunulması, çeviri başlığı altında insan hakları basın açıklamasının veya bazı araçların çevirilerinin yapılması sunulan gönüllülük kategorilerinden bazılarıdır.

Zorunlu göç kapsamında tüm bireylere özellikle de Suriyeli mültecilere yönelik dil hizmeti sunmak amacıyla ortaya koyulduğu belirtilen diğer bir web sitesi ise, “NaTakallam”dır.³¹ Bu web sitesinin kurucusu Aline Sara, 2015 yılında Lübnan'daki bir milyondan fazla Suriyeli mültecinin zorlu çalışma koşullarına çözüm bulmaya çalışırken ve kendi Arapça becerilerini geliştirme yollarını ararken “NaTakallam” sitesinin fikrini ortaya atmıştır. Arapçada "Konuşuyoruz" anlamına gelen “NaTakallam”, yerinden edilmiş insanları ve mültecileri dil ve çeviri hizmetleri arayan müşterilerle buluşturmaktadır. “NaTakallam”, Cornell Üniversitesi ile ortaklaşa çeviri, yorumlama ve transkripsiyondan Arapça müfredatına kadar çeşitli hizmetler sunmaktadır. Skype üzerinden dil pratiği yapmak için yerinden edilmiş kişileri dünyanın farklı yerlerindeki öğrencilerle eşleştirmektedir. Anadili Arapça, Farsça, İspanyolca ve Fransızca olan öğretmenler istihdam etmektedir. Ayrıca Arapça, Fransızca, Kürtçe, Peştuca, Farsça (Farsça / Dari), Portekizce, Somalice, İspanyolca, Tigrinya dili, Türkçe ve Urduca dillerinde İngilizce olarak çalışabilen çevirmenler istihdam etmektedir.

²⁹ <https://www.unhcr.org/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)

³⁰ <https://www.unv.org/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)

³¹ <https://natakallam.com/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)

Diğer bir web sitesi “Settlement Services International”³² a aittir. Mülteci yerleşim alanlarında kâr amacı gütmeyen hizmet veren bir kuruluştur. Mültecilere bağımsızlık kazanmaları ve yeni topluluklarında güçlü bağlantılar kurmaları için yardımcı olmak ve onları güçlendirmek için gerekli destek ve bilgileri sağlar. Site incelendiğinde birçok personelin de mülteci veya göçmen kökenli olduğu, yeni bir ülkeye yerleşmenin zorluklarına ve yeni gelenlerin ihtiyaçlarına aşina oldukları görülmektedir. Gönüllüler, yeni gelen mültecilere ve sığınmacılara yardım etmek için bir dizi faaliyete katılabilmektedir. Örneğin; yeni gelen mülteci ve sığınmacıların yerel bölgeye daha aşina olmalarına yardımcı olmak, sosyalleşmeye yönelik el sanatları atölyeleri, spor etkinlikleri veya dans dersleri düzenlemek, yeniden yerleşimin ilk aşamalarında bireylere ve ailelere yardımcı olmak için tasarlanmış gezilerin ve sosyal faaliyetlerin bir parçası olmak, bir oyun grubu ortamında anneler ve çocuklarla etkileşim kurmak.

“Refunite.org”³³ çatışmalardan kaçarken birbirleriyle iletişimlerini kaybeden mülteci ailelerini yeniden bağlamak için kâr amacı gütmeyen destek vermektedir. Misyonlarını mültecilere veya yerinden edilmiş kişilere cep telefonu, bilgisayar veya ücretsiz yardım hatlarından biri aracılığıyla kayıp sevdiklerine buluşturmak olarak belirten bir teknoloji kuruluşudur. Bu amaçla Ericsson, UNHCR, Maersk, çeşitli mobil ağ operatörleri ve Birleşmiş Milletler ile iş birliği bulunmaktadır. Site, çevrimiçi küresel bir veri tabanı oluşturarak, kullanıcıların kayıp sevdiklerini arayabilmesine olanak vermektedir. Somut bilgilerle ise, 2021 tarihine dek 40.000’den fazla mülteci aile arasında köprü olunmuş ve 1 milyondan fazla kayıt alınmıştır.

“Kids Help Phone”³⁴ diğer bir kâr amacı gütmeyen kuruluştur. Kanada merkezli hizmet veren bu kuruluş, gençlere hem İngilizce hem de Fransızca olarak profesyonel danışmanlık, yönlendirme ve metin tabanlı iletişim desteği sunmaktadır. Telefon mobil uygulamasıyla veya web site üzerinden istenilen şekilde bağlantı kurmak mümkündür. Kuruluş başlangıçta yalnızca İngilizce ve Fransızca olarak danışmanlık hizmeti vermekteyken COVID-19 yasaklarıyla beraber hükümetin sunduğu fonla birlikte Arapça dilinin de eklendiği görülmektedir.

“Kids Help Phone” tarafından desteklenen “Crisis Text Line” aracılığı ile, gönüllü bir kriz yanıtlayıcıyla istenilen zaman ve konuda, metin mesajı yoluyla sohbet imkânı bulunmaktadır. Mesajlaşma hizmeti ücretsizdir ve Kanada genelinde 7/24 erişime açıktır. Kullanmak için bir veri planına, internet bağlantısına veya uygulamaya ihtiyaç yoktur. Bir kriz sorumlusu ile mesajlaşma görüşmesi gizli tutulmaktadır. Peki mesaj atıldığında ne olmaktadır? Süreç şu şekilde işlemektedir: Mesajlaşma hizmetini kullanmaya başlamak için, CONNECT yazıp 686868’e kısa mesaj gönderilmesi gerekmektedir. Alınan ön bilgi, kuruluşun hizmet ve gizlilik politikası hakkında daha fazla bilgi veren otomatik mesajlar olacaktır. Bundan sonra, herhangi bir konu hakkında konuşabilecek gönüllü bir kriz müdahale ekibine bağlantı sağlanmaktadır. STOP yazarak kısa mesaj gönderildiğinde konuşma sonlandırılabilir. Mesaj yolu dışında Facebook web sitesini veya Messenger uygulamasını kullanarak Kanada genelinde eğitimli, gönüllü kriz müdahale ekiplerinden gizli destek almak mümkündür. Bunların dışında telefon araması üzerinden İngilizce ve Fransızca dillerinde hizmet verilmektedir. Eğer birey telefona sahip değilse başka bir cihaz ile Skype üzerinden arama gerçekleştirme olanağı da bulunmaktadır.

³² <https://www.ssi.org.au/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)

³³ <https://refunite.org/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)

³⁴ <https://kidshelpphone.ca/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)

4. Mültecilere Sunulan Çeviri Araçları ve Web Sitelerinin İşlevselliği

Bu çalışmada, işlevselliğin somut bir şekilde ortaya konulması amacıyla çeviri araçları ve web siteleri bazı parametreler ışığında ele alınmıştır. Bu parametreler; çevirmen profili, dil çiftleri, uygulamanın ve sitelerin güncelliği, erişebilirliği, kullanıcı yorumları, kalite, engellilere yönelik bir çalışmanın bulunup bulunmadığı ve internet erişiminin zorunlu olup olmadığıdır.

Çevirmen profili, çeviri sürecinin işlevsel ve doğru ilerlemesi için büyük önem taşımaktadır. Özellikle mülteci konumunda zor durumdaki bireylere sağlanan dil desteği çoğu zaman hayati öneme sahiptir. Çeviri, salt aktarım işlevine sahip değildir. Vermeer (1978) her metnin bir işlevi olduğunu ve belli bir kültür ortamı içinde belli bir işlevi yerine getirmesi gerektiğini savunarak işlevsel çeviri kuramlarının temelini atmıştır. Bu doğrultuda çeviri ürününün kültürel ve toplumsal boyutlarının da çeviri ürününü oluştururken göz önünde bulundurulması gerektiği anlaşılmaktadır.

Çevirmenler çeviri edinci kazandıklarında çeviri sürecinde doğru ve işlevsel kararlar alan birer uzmana dönüşeceklerdir. Çeviri edinci, çeviri ve çevirmen eğitimi açısından üzerinde durulan önemli konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Baykan (2013), çeviri edinci kavramını çeviri yapabilmek ve çevirmen olmak için edinilen tüm bilgi ve becerileri kapsayan üst şemsiye olarak ifade etmektedir. Bu edinçlerin içerisinde kültür ve dil bilgisi, metin bilgisi becerisi, problem çözme becerisi, alan bilgisi, yöntem bilgisi, kuram bilgisi gibi başlıkları toplayan Baykan, bu becerilerin çeviri eğitimiyle mümkün olabileceğini ele almıştır. Buradan ana dil ve yabancı dil becerilerinin ortaya çıkarılabilmesinin ve teknolojik gelişmelere bağlı geliştirilebilmesinin çeviri eğitimiyle mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmaya dâhil edilen araç ve web sitelerinin çevirmen profilleri incelendiğinde, (çevirmen profili incelemesi herkese açık olanlar) genel itibarıyla eğitim şartının yer aldığı fakat acil ve gerekli durumlarda çevirmen altyapısı yeterli olmadığında dil bilen gönüllülerden de yararlanıldığı görülmektedir. Çevirmen profili veya gönüllü çevirmen şartları bilgisi sunulan araç ve web siteleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 1. Mülteciler için kullanılan Web sitesi ve Çeviri araçları hakkında bilgi

Web Sitesi / Çeviri Aracı Adı	İstenilen Diller / Dil Yetkinliği	İstenilen / Verilen Diğer Beceri ve Yetkinlikler
UHNCR BM Mülteci Örgütü	İngilizce tam yetkinlik, B2 seviyesinde ikinci bir BM dili (Arapça / Çince / Fransızca / Rusça / İspanyolca), American Translators Association sertifikalı, Lionbridge , ProZ.com Certified PRO'da veya UK Institute of Translating and Interpreting'den MITI yeterliliğine sahip çevirmenler öncelikli	Hukuk, kamu yönetimi, sosyal bilimler, afet ve kriz yönetimi, afiş çevirileri, sağlık çevirisi, mülteci ve sığınmacıları koruma, video çevirisi, altyazı çevirisi, proje yönetimi, kültür edinci

Translators without Borders (Sınır Tanımayan Çevirmenler)	Bazı kuruluş ve sertifika isimleri verilmiştir, üyelik zorunludur (Örneğin; ProZ Certified PRO members, UNIVERSITAS Austria Interpreters' and Translators' Association - Certified Members, Egyptian Translators and Linguists Association (ETLA) – Members, South African Translators' Institute (SATI) - Accredited Translators or Sworn Translators)	Mesaj ve video çevirisi, kriz ve afet yönetimi, çok dilli sözlük uygulamaları geliştirme, acil durum müdahalesi için makine çevirisi ve diğer dil teknolojisi araçlarının kullanımı, revizyon, altyazı, tek dilli düzenleme, DTP, seslendirme ve yorumlama
UN Volunteers (Birleşmiş Milletler Gönüllüleri)	İyi derecede İngilizce, Fransızca ve İspanyolca / Asgari düzeyde yüksek öğrenim ve mesleki yeterlilik	Yasal süreç çevirileri (insan hakları, yeniden yerleşim vs), sağlık, kriz yönetimi, acil yardım, afet riskinin azaltılması, uzlaştırma, mültecileri ve sığınmacıları koruma, web siteleri geliştirme, proje geliştirme ve yönetimi, kültür bilgisi
NaTakallam	Farsça, İspanyolca, Arapça, Fransızca, Kürtçe, Peştuca, Farsça, Portekizce, İspanyolca, Tigrinya dili, Türkçe ve Urduca	Tıp, teknoloji, hukuk, siyaset, göç ve göçmenlikle ilgili konular

Diğer bir parametre araçların ve web sitesi üzerinden verilen hizmetlerin çevrimdışı olarak kullanıma sunulup sunulmamasıdır. Bu özellik mültecilere hareketlilik sürecinde hem erişim hem de telefon pilinin kullanım uzunluğu açısından kolaylık ve verim sağlayacaktır. Etkili bir kullanım sunan uygulamalar doğru orantılı olarak uygulama işlevselliğini de arttıracaktır. Örneğin; “Universal Doctor Speaker” uygulaması bir sefer telefona indirildikten sonra çevrimdışı kullanıma uygundur. Sonrasında wifi veya veri bağlantısına ihtiyaç yoktur. “Tarjimly”, “RefuChat”, “Alles klar by Memorando”, “Speakfree” gibi uygulamalar ise yalnızca çevrimiçi bağlantı ile erişim sağlamaktadır. Çevrimdışı kullanımın yanı sıra bu uygulamaların güncellenme sıklığı da önemlidir. Uygulamalarda güncelleme geçmişini tarihiyle birlikte görmek mümkündür. Hangi hataların iyileştirildiği veya hangi yeni dillerin eklendiğine dair bilgi kutucukları vardır. Örneğin; “Tarjimly” uygulaması en son 12.03.2021 tarihinde yeni sürümünü eklemiştir. “Universal Doctor Speaker” ise en son 2016 yılında son sürümünü güncellemiştir.

Yüksek kapasitede internet verisi gerektiren ve sık sık gelen güncellemeler göç sürecindeki bireylerin ulaşımının kesilmesine sebebiyet verebilir. Öte yandan uzun süre güncelleme almayan uygulamalar da akıllı telefonların sürümlerinde işlevini kaybedebilir. Bu parametre ile ilgili olumlu ve olumsuz kullanıcı yorumlarına ulaşmakta mümkündür. Örneğin; internet bağlantısı gerektiren Tarjimly ile ilgili yorumda bunun göç sürecinde problemlere sebebiyet verdiği kullanıcı tarafından belirtilmiştir.

“İyi bir uygulama fikri fakat bağlantılarda ve internet erişiminde sıkıntı yaşanmakta.
Kullanımda başarılı olamadım.” (Irida Mukami, 27.08.2019)

Başka bir örnekte ise, anlık sunulan çevrimiçi desteğin yararlı olduğu ve çözüm üretme noktasında daha işlevsel olduğunu belirten kullanıcı yorumu görmek mümkündür.

“Mültecilerin yeni bir ülkeye ulaştıklarında karşılaştıkları temel sorunlardan birine anlık, benzersiz ve hızlı bir çözüm sunmakta.” (Chris Owen, 12.03.2019)

Bireyler nesneler gibi durağan değildir, bilakis birlikte yaşamları sırasında ve kültürleri çerçevesinde daima dönüştüklerinden, bir dil topluluğunun dili durmaksızın gelişir. Gelişen şartlarda yeni dillerin eklenmesi veya tercihen talebin yoğun olduğu dillerde hizmet verilmesi de önemlidir. Erek kültürün ihtiyacının karşılanması çeviri işlevselliği için önemlidir. Örneğin; son dönemde artan Suriyeli mülteci krizi, uygulamaların ve web sitelerin dil çiftlerini bu noktada etkilemiştir. Tüm sitelerde ve uygulamalarda tanıtım, paylaşım ve bilgilendirmeler İngilizce dilinde yapılmaktadır fakat Arapça dilinde çeviri yardımı hizmeti mevcuttur. Örneğin; “Deutsch für Flüchtlinge” uygulamasında yorumlar incelendiğinde 29.07.2016 tarihinde Jochen Schmidtmann isimli kullanıcı tarafından şu yorum yapılmıştır:

“Harika bir uygulama! Tigrinyaca dili bile mevcut.”

Başka bir örnek ise “AOK Health Navigator” uygulamasına aittir. Khaled Ft isimli kullanıcı 27.04.2017 tarihinde şu yorumu yapmıştır:

“Arap dilini destekleyen bu faydalı program için AOK'a çok teşekkür ederim çünkü soru sırasında pek çok kişi doktorları anlayamıyor ve cevaplayamıyor”.

Kullanıcılar tarafından farklı dil çiftlerinin ihtiyaç doğrultusunda güncellenmesi gerektiğini yine başka bir kullanıcı yorumu ile örneklemek mümkündür. “Universal Doctor Speaker” uygulamasına Michelle Maczka isimli kullanıcı tarafından 31.01.2016 tarihinde yapılan yorum şu şekildedir:

“Uygulama İngilizceden Japoncaya için hiç çalışmıyor. Doktorun dilini Japonca olarak değiştirmeye çalıştım ama tekrar tekrar dondu ve "tamam" ı tıklamama izin vermedi”.

Her uygulamada veya web sitesinde kullanıcı yorumlarına ulaşmak mümkün olmamaktadır. Örneğin; “Refugeespeaker” uygulamasında 100’den fazla kişinin indirildiği rakamsal olarak verilmektedir fakat yorum kısmında gizlilik politikası gereği veri ayrıntılarının paylaşılmadığı ibaresi bulunmaktadır. Yine indirilme oranı fazla olduğu görülen “Tarjimly” uygulaması 5 üzerinden 4,5 puan toplamıştır ama yorum yapanların yorumları tamamen kullanıcılara açılmamıştır. Mobil kullanıcılar, işlevlerinden faydalandıkları ürünleri yorumlayabilme ve paylaşılan yorumları görebilme hakkına sahip olmalıdır. Olumlu ve olumsuz yorumlar potansiyel kullanıcıları yönlendirerek daha hızlı çeviri desteği almasına olanak sağlayacaktır. Aynı zamanda uygulamalara yapılan yorumlarda uygulama sahiplerinin çözüm odaklı geri dönüş cevapları da o bölümde gözükeceği için süreci daha işlevsel ve hızlı hale dönüştürecektir.

Peki engelli mülteciler teknoloji aracılığıyla gerçekleşen çeviri desteklerinden yararlanabiliyor mu? Yalnızca “ICOON for Refugees” uygulaması her dilde, 1.200 sembol ve fotoğraf içeren sözel olmayan, evrensel bir dil kılavuzu şeklinde tasarlanmıştır. Fakat görme engelli bireyler için bu araç ve web sitelerinde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Özellikle web siteleri fotoğrafların ve renklerin yoğun olduğu ortamlardır. Bu noktada bu sitelerin içeriklerinin farklı

dillerde sesli bir biçimde tasarlanması ve güncel tutulması engelli mültecilerin de çeviri desteğinden yararlanmasına olanak tanıyacaktır.

Son parametre ise, kalitedir. Çeviribilimin tarihsel sürecine bakıldığında kaynak metnin kutsallığı yerini erek alıcının önceliklerinde toplumsal ve kültürel değerleri de içerisine alan yorumlama sürecine bırakmıştır. Çevirinin belirli koşullar doğrultusunda bünyesinde işlev, kültür, amaç gibi birçok değişkeni barındırması her çeviri alanının özneliliğini ve farklılığını da ortaya koymuştur.

Avrupa Komisyonu Tercüme Genel Müdürlüğü (European Commission Directorate General for Translation) 2015 yılında çeviri kalitesi için yayımladığı rehberde kalite yönetimi çerçevesinde amaçlarını “müşterilerin belirlenen veya çıkarım yapılabilen ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilmek için amaçlanan iletişimsel eylemi gerçekleştirebilmek” olarak belirtmiştir. Aslında bu tanım Hans Vermeer ve Holz Mänttari’nin işlevsel bakışından uzak değildir. Bu sebeple erek kitlenin beklentisi doğrultusunda değişen ölçütler olacaktır.

Erek kitle zor durumda ve hızlı bir şekilde yardım bekleyen mültecileri oluşturduğu için farklı değişkenler olsa bile, kalite için doğru ve hızlı bir çeviri eylemi ön plana çıkmaktadır. Burada da araçların yukarıdaki parametrelerde ne kadar işlevsel olduğu doğrudan bu süreci etkileyecektir. Bu parametre ile ilgili yorumlar ise şu şekildedir:

“Ekipleri yetenekli, profesyonel ve hızlı yanıt veriyor. Hizmetleri, insani müdahale alanında paha biçilmezdir. Liderlik ve gönüllüler için harika bir iş.” (Translators without Borders, Cat Graham, 13.11.2019)

“Mükemmel iş çıkarıyorlar, mülteci krizinde çok yardımcı oldular.” (Translators without Borders, Phoebis Stergiannis, 28.03.2017)

“Doktor ziyareti için süper. Çok dilli destek şimdiye kadar kusursuz çalıştı ve çok güzel görünüyor.” (AOK Health Navigator, Stephen Marc, 02.07.2016)

5. Sonuç

Küreselleşme, uluslararası hareketlilik ve teknoloji arasında kaçınılmaz bir ilişki ortaya çıkarmıştır. Artık çağın gerekliliği olan teknolojiden hemen hemen her birey, her alanda faydalanmaktadır. Özellikle göçlere bağlı olarak yaşanan dil ve iletişim sorunlarında çeviri eylemi teknolojiyle bütünleşerek farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda çalışmada mülteciler için tasarlanan bazı çeviri araçları ve web siteleri incelemeye alınmıştır. Bu çeviri araçlarının oluşum temelinde hem kamu alanlarında hem de günlük yaşantısında yazılı veya sözlü iletişim zorluğu çeken mülteciler vardır. Öteki tarafta ise, mültecilere yardım etmek isteyen gönüllüler mevcuttur. Çeviride teknoloji aracılığı ile iki taraf aynı köprüde buluşturulmaktadır.

Bu teknolojilerin geliştirilme süreçlerine bakıldığında, birçoğunun mültecilere yardım eden kuruluşlar tarafından tasarlandığı görülmektedir. Bu teknolojilerin bazılarının içerisinde doğrudan toplum çevirmenleri yer alırken, bazılarının içerisinde acil durumlardaki yetersizliğe bağlı olarak sadece dil bilen gönüllüler bulunmaktadır. Bu araç kullanıcı sayısı yadsınamayacak kadar fazladır. Bu sebeple sürecin güvenilir ve doğru şekilde ilerlemesi için işlevsellik parametresine göre işin çeviri ve teknoloji uzmanları tarafından yapılması ve tasarlanması gerekliliktir. Çünkü çeviri araçları içerisinde sağlık ve hukuk çevirisi gibi alanlar da bulunmaktadır. Bu alanlar insani yaşam için en ufak hatayı kabul etmeyecek durumdadır.

Çalışmada işlevsellik kavramı; çevirmen profili, dil çiftleri, uygulamanın ve sitelerin güncelliği, erişilebilirliği, kullanıcı yorumları, kalite, engellilere yönelik bir çalışmanın bulunup bulunmadığı ve internet erişiminin zorunlu olup olmadığı gibi parametreleri içerisine toplayan şemsiye bir kavram olarak kullanılmıştır. Bu çalışmanın amacı, bu kavramları denetleyerek ve değerlendirerek bir çerçeve sunmaktır. Elde edilen veriler ve yorumlar doğrultusunda bu parametrelerin sistemli bir şekilde denetlenmesi süreci iyileştirecek ve gelişen teknoloji çağında daha çok mülteciye destek olunmasının yolunu açacaktır. Eksikliklerin giderilmesi ve boşlukların kapanması için yazılı ve sözlü çevirmenlerin süreçte yer alması daha çok desteklenmeli, bunlarla ilgili eğitimler arttırılmalı, yazılımların daha işlevsel olması adına dil ve yazılım uzmanları birlikte çalışmalı, web sitelerinin sayfaları telefon uygulamaları ile desteklenmelidir. Aynı zamanda engelli bireylerin de sürece dâhil olması adına araçların ve web sitelerinin sürümleri güncellenerek geliştirilmelidir.

Sonuç olarak, toplum çevirmenliği alanı içerisindeki alt alanların ve bu kapsamda zor durumda bulunan mültecilere sağlanan çeviri desteğinin her şeyden önce insani bir gereklilik olduğu ifade edilebilir. Bu araçların varlığının kabulü ve incelenmesi toplum çevirmenliği alanında yapılacak olan çalışmaların geliştirilmesiyle mümkündür. Çeviri araçlarının yanı sıra çalışma kapsamına alınmayan çok sayıda hazırlanmış sözlük, günlük yaşamda mültecilerin dillerine özgü uygulamalar ve internet üzerinden destek veren kuruluşlar mevcuttur. Bunların da toplum çevirmenliği başlığı altında daha çok irdelenmesi, sürecin daha kaliteli bir şekilde gelişimine destek olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aljazeera Türk, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/suriyeli-genclerden-akilli-ceviri>
Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Apps for Refugees, <http://appsforrefugees.com/> Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Aslan E. (2015). Çeviri teknolojilerinin çevirmenin sınırlarını belirlemedeki rolü. V. *Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi Kongresi*. Mersin. s.697-703.
- Balkul, H.İ. (2017). Translation / Interpreting services offered to Syrian asylum-seekers: Turkish case and global perspective. *International Journal of Language Academy* 5(4), 102-112.
- Balkul, H.İ. (2018). A comparative analysis of translation/interpreting tools developed for Syrian refugee crisis. *International Journal of Language Academy* 6 (4). 32-44.
- Balkul, H.İ. & Akıncı, Ş. (2019). Sözlü çeviride kullanılan teknolojik araçların sınıflandırılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 391-406.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, <https://www.unhcr.org/innovation/making-sure-refugees-arent-lost-translation-one-simple-app/> Erişim Tarihi:24.03.2021
- Brizar, I. (2014). Speech-to-Speech translation apps. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. University of Vienna. Zentrum für Translationswissenschaft.
- Bölükbaş, F. (2016). The language needs analysis of Syrian refugees: İstanbul sample. *The Journal of International Social Research*, Volume 9, Issue: 46.
- Bulut, A. & Kurultay, T. (2001). Interpreters-in-aid at disasters: Community interpreting in the process of disaster management. *The Translator*, 7(2), 249-263.

- Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/language-support-for-adult-refugees/home> Erişim Tarihi:23.03.2021
- Çeviri Derneği, <http://www.ceviridernegi.org/arc.html>, Erişim Tarihi:23.03.2021
- Çeviri Kitabı, <https://www.cevirikitabi.com/cevirmenler-ne-isler-ceviriyor/turk-isaret-dili-tid-ve-isaret-dili-cevirmenligi/> Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Doğan, Ç. (2017). Çokkültürlülükte toplum tercümanlığının önemi. *Akademik Barış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 64 (1), 57-68.
- Doğan, Ç. (2017). Edirne özelinde düzensiz göçmenlerin tercümanlık boyutunda sorunları ve çözümünde toplum tercümanlığının rolü. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Ersoy H. (2018). Göçmen ve mültecilerin iletişim ihtiyaçlarının karşılanmasında çeviri, kalite ve empatinin rolü. *International Journal of Language Academy*, 6 (1), 62-70.
- Hale, S. (2011). Public service interpreting. K. Malmkjaer ve K. Windle (Ed.). *The Oxford Handbook of Translation Studies*. Oxford University Press, Oxford, UK, 343-356.
- ICOON for Refugees, <http://iconforrefugees.com/>, Erişim Tarihi: 24.03.2021
- IGI Global, <https://www.igi-global.com/> Erişim Tarihi: 25.03.2021
- IOM Migration, <https://www.iom.int/countries/germany> Erişim Tarihi: 24.03.2021
- İstanbul Tabip Odası, <https://www.istabip.org.tr/koronavirus/Haberler/5718/saglik-calisanlari>, Erişim Tarihi:25.03.2021
- Kahraman, R. (2003). Afette rehber çevirmenlik. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Kahraman, R. (2010). Göç ve çeviri: İltica başvurularında sözlü çeviri uygulamaları ve toplum çevirmeninin rolü. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Üniversitesi.
- Kids Help Phone, <https://kidshelpphone.ca/>, Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Koçlu, S. (2019). Göç ve çeviri ilişkisi bağlamında toplum çevirmenliğine üst bakış: Sakarya örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Kurultay, T. & Bulut, A. (2010). *Afette rehber çevirmenlik örneğinde toplum çevirmeninin sorumluluğu*. Turgay Kurultay bütün çalışmaları (der. Filiz Şan), İstanbul.
- Kurultay, T. & Bulut, A. (2012). Toplum çevirmenliğine yeniden bakışta afette rehber çevirmenlik. *İÜ Çeviribilim Dergisi*, 2(6), 75-102.
- Medium, <https://medium.com/meedan-labs/mobile-translation-for-refugees-81998b036d63> Erişim Tarihi:23.03.2021
- Mesleki Yeterlilik Kurumu, <https://www.myk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Migration Translators, <https://www.migrationtranslators.com.au/app-translation-is-a-must-heres-why/app-translation/> Erişim Tarihi: 25.03.2021
- NaTakallam, <https://natakallam.com/>, Erişim Tarihi: 25.03.2021

- Ocean Patient Engagement Platform, <https://www.cognisantmd.com/syrian-refugee-translation-tool/> Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Operational Portal Refugee Situations, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> Erişim Tarihi:25.03.2021
- Ozolins, U. (2014). Descriptions of interpreting and their ethical consequences. *Fitispos International Journal*, 1(1), 23-41.
- Öztürk, T. (2015). Küresel hareketlilik etkisinde Türkiye’de sağlık çevirmenliği uygulamaları: Çevirmen görüşlerine dayalı bir çalışma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sosyal Bilimler Enst,tüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Refunite, <https://refunite.org/>, Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Petrova, A. (2015). Was ist neu an der neuen Dolmetschart Community Interpreting? State of the Art in deutschsprachigen Ländern. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*, 3 (1), 40-59.
- Settlement Services International, <https://www.ssi.org.au/>, Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Slapp, A. M. (2004). *Community interpreting in Deutschland. Gegenwärtige Situation und Perspektiven für die Zukunft*. München: Martin Meidenbauer Verlagsbuchhandlung.
- Smithsonian Magazine, <https://www.smithsonianmag.com/innovation/refugees-and-technology-exile-180959606/> Erişim Tarihi:24.03.2021
- Steiner, I. (2010). Kommunikationsprobleme und Dolmetschbedarf von pakistanischen Studierenden. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Universität Wien.
- Şan, F. & Koçlu, S. (2018). Sakarya’daki mültecilerin iletişim sorunlarının belirlenmesi ve toplum çevirmenliğine olan ihtiyaç. *International Journal of Language Academy*, 4(6), 1-16.
- Tarjimly, <https://www.tarjim.ly/tr>, Erişim Tarihi:23.03.2021
- T. C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2015). Türkiye’de çevirmenlik mesleği araştırmaları raporu. <http://www.igb.gov.tr/Kutuphane/%C3%87EV%C4%B0RMENL%C4%B0K%20RAPORU14.10.2016.pdf>, Erişim Tarihi, 27.03. 2021.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi, <https://www.goc.gov.tr/iltica-terimleri-sozlugu> Erişim Tarihi: 24.03.2021
- The Refugee Translation, <https://refugeetranslation.org/> Erişim Tarihi:24.03.2021
- The UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/innovation/new-app-tells-refugees-israel-see/> Erişim Tarihi:25.03.2021
- Translation Cards, <http://translation-cards.com/>, Erişim Tarihi: 24.03.2021
- Translators without Borders, <https://translatorswithoutborders.org/>, Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Turan, D. (2018). Sağlık çevirmenliği: Hekim-hasta iletişimi ve hekimin iktidar pozisyonunun değerlendirilmesi üzerine bir çalışma. *Electronic Turkish Studies*, 13 (20), 751-777.
- Universal Doctor, <https://www.universaldocor.com/>, Erişim Tarihi: 24.03.2021
- UN Volunteers, <https://www.unv.org/>, Erişim Tarihi: 25.03.2021

- Uyanık, G. (2015). Spor çevirmenliğinde durumların ve görevlerin tanımlanması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi.
- Vermeer, H.J. (1978). Ein Rahmen für eine allgemeine Translationstheorie. *Lebende Sprachen*, 23 (3), s. 99-102.
- Webrazii, <https://webrazzi.com/2014/05/29/gherbtna-suriyeli-siginmacilar-platform/> Erişim Tarihi: 24.03.2021
- Yazıcı Akademi, <https://www.mesutyazici.com.tr/hizmet/isaret-dili-tercumanligi> Erişim Tarihi: 25.03.2021